

การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

The Operation of Student Support System in School Group under the Municipality of Chiangrai

เด่นศักดิ์ สุริยะ

Densak Suriya

สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

Major of Education Administration, Faculty of Education and Art, Phitsanulok University, Phitsanulok 65000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: nunok_cny@hotmail.com

Received: 20 December 2022, Revised: 17 March 2023, Accepted: 15 May 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายใน 5 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นร้อยละมากที่สุด คือ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมทุก ๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านวิชาการ และด้านนันทนาการ

คำสำคัญ : การดำเนินการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

Abstract

This research aimed to study the operation of student support system in school group Under the Municipality of Chiangrai. The samples of this research were 103 teachers in school group Under the Municipality of Chiangrai. The research instrument used to collect data was a questionnaire for studying the operation of student support system in a form of five ratings. The data was analyzed by the frequency, percentage, mean standard deviation, and content analysis. The results found that the operation of student support system in school group Under the Municipality of Chiangrai in overview and all aspect was at high level. The highest average aspect was the familiarity building with individual students. The lowest average aspect was the referral. The suggestion in improving the administration of student support system that the samples offered in highest percentage was the school should organize activities which help promoting and developing students' desirable identities both academic activity and recreational activity.

Keywords : Operation, Student Support System, School Group under the Municipality of Chiangrai

บทนำ

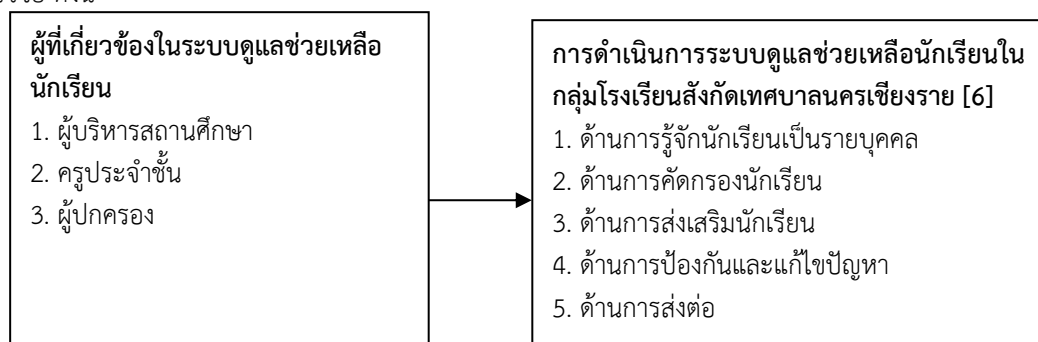
กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องสนองตอบเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาและหาทางแก้ปัญหา ดังกล่าว จึงได้ประสานความร่วมมือกับกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษา ทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจาก ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานคือ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม 2) วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิด

และต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียนและชุมชน เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 4) ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน [1] ดังนั้นครูของควรมีบทบาทในการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นลำดับรองจากผู้ปกครองของนักเรียน ด้วยการควบคุมดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดอยู่ทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ทันสภาพปัญหา และความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ทั้งนี้ระบบการช่วยเหลือนักเรียนควรมีการดำเนินงานอย่างมีระบบมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดความสำเร็จ และส่งผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อครู นักเรียน ผู้ปกครองชุมชนหรือสังคม [2]

สังคมในปัจจุบัน รวมถึงนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ได้ประสบปัญหาต่าง ๆ เป็นวงกว้าง อาทิ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันรูปแบบต่าง ๆ และปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของนักเรียนทั่วประเทศ [3] รวมทั้งนักเรียนในวัยรุ่นส่วนใหญ่มักเกิดความกดดันจากสภาพแวดล้อมในสังคม จนทำให้แสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคมก่อให้เกิดผลเสียหยาตต่อผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ และพฤติกรรมดังกล่าว นับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งคุณภาพชีวิตของเด็ก ดังนั้นจึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม [4] โดยสถานศึกษาควรมีกระบวนการรับมือกับปัญหาดังกล่าว ผ่านการพัฒนาและบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ด้วยการวางแผนทางการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องและยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ ศตพร เลิศล้ำไตรภพ และคณะ [5] ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่คิดค้นโดยกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข [6] ที่จำแนกไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาย และ 5) การส่งต่อ ใช้กำหนดกรอบการศึกษาถึงสิ่งที่ควรต้องปรับปรุงแก้ไขในระบบเดิม เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการดำเนินการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใหม่ ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้นวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายจากการศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 132 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 103 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน [4] และใช้การสุ่มอย่างง่าย

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น คือ สถานภาพของครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

2.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และด้านการส่งต่อ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการวิจัยระหว่างเดือนกันยายน 2564 – เดือนเมษายน 2565

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินงานวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย สามารถนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยใน 4 ส่วน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย แบบมาตรประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) คือ 5 4 3 2 1 และมีน้ำหนักคะแนนตามระดับการดำเนินการ ดังนี้

5 หมายถึง มีการดำเนินการมากที่สุด

4 หมายถึง มีการดำเนินการมาก

3 หมายถึง มีการดำเนินการปานกลาง

2 หมายถึง มีการดำเนินการน้อย

1 หมายถึง มีการดำเนินการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 กำหนดขอบเขตการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และด้านการส่งต่อ

2.3 สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 3 คน

2.5 นำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่สามารถนำแบบสอบถามไปใช้งานได้

2.6 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในกลุ่มโรงเรียนสังกัดอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.841 และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำไปติดต่อขออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำแบบสอบถามไปให้ครูในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและรับแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้เพื่อนำไปประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไป โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 แสดงว่า มีการดำเนินการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 แสดงว่า มีการดำเนินการมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 แสดงว่า มีการดำเนินการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 แสดงว่า มีการดำเนินการน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 แสดงว่า มีการดำเนินการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และทำการจำแนกกลุ่มประเด็นข้อเสนอแนะด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวม และรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวม

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.08	0.85	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.99	0.86	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.88	0.84	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.86	0.83	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	3.70	0.87	มาก
รวม	3.90	0.85	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.85) โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.85) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.86) ด้านการส่งเสริมนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.84) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.83) และด้านการส่งต่อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.87)

โดยการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย รายประเด็นในแต่ละด้าน สามารถนำเสนอผลสรุปดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูประจำชั้นมีการจัดเตรียมข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียน	4.35	0.85	มาก	1
2. ใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย	4.04	0.82	มาก	4
3. สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่มีความยุ่งยาก	3.71	0.89	มาก	6
4. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างหลากหลาย	4.15	0.82	มาก	3
5. สถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูประจำชั้น	4.00	0.86	มาก	5
6. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นในการให้ข้อมูลนักเรียน	4.23	0.86	มาก	2
รวม	4.08	0.85	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาในรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สามอันดับแรก ได้แก่ ครูประจำชั้นมีการจัดเตรียมข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.85) รองลงมา คือ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นในการให้ข้อมูลนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.86) และจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างหลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร เชียง ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้านการคัดกรองนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มีการจัดกลุ่มนักเรียนตามตัวชี้วัดของเกณฑ์อย่างชัดเจน	4.10	0.86	มาก	3
2. มีการใช้มาตรฐานของเกณฑ์ในการจัดกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน	3.71	0.89	มาก	6
3. มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างชัดเจน	4.20	0.82	มาก	1
4. ผู้ปกครองรับทราบเกณฑ์ ตัวชี้วัดของเกณฑ์และมาตรฐานของ เกณฑ์จากโรงเรียน	4.03	0.84	มาก	4
5. การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพิจารณาจากข้อมูลนักเรียนหลาย ๆ ด้าน	4.14	0.88	มาก	2
6. ครูที่ปรึกษาเก็บผลการคัดกรองของนักเรียนเป็นความลับ	3.75	0.90	มาก	5
รวม	3.99	0.86	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สามอันดับแรก ได้แก่ มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือ การคัด กรองนักเรียนของโรงเรียนพิจารณาจากข้อมูลนักเรียนหลายๆ ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.88) และมีการจัดกลุ่ม นักเรียนตามตัวชี้วัดของเกณฑ์อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร เชียง ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูประจำชั้นเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน	3.85	0.82	มาก	4
2. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียน	3.61	0.87	มาก	6
3. นักเรียนมีความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมที่จัดขึ้น	3.95	0.85	มาก	3
4. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการร่วมประชุมวางแผนแนวทาง ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน	4.02	0.83	มาก	2
5. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งกลุ่ม ปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	4.10	0.83	มาก	1
6. โรงเรียนมีการติดตามผลการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.73	0.85	มาก	5
รวม	3.88	0.84	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สามอันดับแรก ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการร่วมประชุมวางแผนแนวทางส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรม นักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.83) และนักเรียนมีความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมที่จัดขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.03	0.80	มาก
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม	3.54	0.83	มาก
3. ครูใช้เครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลาย	3.95	0.85	มาก
4. ครูเก็บรักษาข้อมูลของนักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือแก้ไขเป็นความลับ	4.07	0.80	มาก
5. มีการเก็บแบบบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้	3.87	0.87	มาก
6. มีการรายงานการช่วยเหลือนักเรียนในส่วนที่เปิดเผยได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ	3.68	0.84	มาก
รวม	3.86	0.83	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ ครูเก็บรักษาข้อมูลของนักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือแก้ไขเป็นความลับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.80) และครูใช้เครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการส่งต่อ

ด้านการส่งต่อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. รวบรวมข้อมูลนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือก่อนส่งต่ออย่างถูกต้องและชัดเจน	3.49	0.87	ปานกลาง
2. มีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น	3.37	0.83	ปานกลาง
3. มีการประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน	3.64	0.88	มาก
4. บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเต็มความสามารถก่อนจะส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ	4.21	0.89	มาก
5. มีการแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบการส่งต่อนักเรียน	3.43	0.85	ปานกลาง
6. มีการรายงานผลการส่งต่อให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง	4.08	0.87	มาก
รวม	3.70	0.87	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเต็มความสามารถก่อนจะส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.89) รองลงมาคือ มีการรายงานผลการส่งต่อให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.87) และมีการประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้
ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะ	จำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะ			ลำดับ	ลำดับ
	จำนวน (รายการ)	ร้อยละ รายด้าน	ร้อยละใน ภาพรวม	ราย ด้าน	ใน ภาพรวม
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล					
1.1 ผู้บริหารและครูควรศึกษาข้อมูลครอบครัว และปัญหา ของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการ ดูแลและช่วยเหลือตรงกับปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง	51	45.9**	15.79	1**	2
1.2 ควรจัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบ ข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน	26	23.4	8.05	2	6
1.3 ควรจัดทำบัญชีรายชื่อและสรุปผลการเรียนของนักเรียน แต่ละคน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบระบบฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึง และแบ่งปันได้ง่ายในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์	13	11.7	4.02	3	10
รวมรายด้าน	90	100	27.86**		1**
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน					
2.1 ป้องกันข้อมูล เพื่อมิให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาใด	15	57.7	4.64	1	9
2.2 ต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ	11	42.3	3.41	2	11
รวมรายด้าน	26	100	8.05		5
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน					
3.1 ส่งเสริมกิจกรรมโฮมรูมให้ต่อเนื่องและไม่น่าเบื่อ ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนผลัดกันเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อเป็น การรวบรวมข้อมูลทางอ้อม	35	54.7	10.84	1	4
3.2 ส่งเสริมการทำกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนได้ ผ่อนคลาย และสอดแทรกกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พฤติกรรมความชอบ และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน	29	45.3	8.98	2	5
รวมรายด้าน	64	100	19.81		3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา					
4.1 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะ ปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมทุก ๆ ด้าน เพื่อส่งเสริม และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านวิชาการ และด้าน นันทนาการ	58	69.9	17.96**	1	1**
4.2 ผู้บริหารควรกำหนดแผนการนิเทศติดตามงาน และฝึก การอบรมครูให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในระบบการดูแล ติดตามนักเรียน	25	30.1	7.74	2	7
รวมรายด้าน	83	100	25.70		2

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะ			ลำดับ	ลำดับ
	จำนวน (รายการ)	ร้อยละ ราย ด้าน	ร้อยละใน ภาพรวม	ราย ด้าน	ใน ภาพรวม
5. ด้านการส่งต่อ					
5.1 ดำเนินการส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาจากภายนอกสถานศึกษาไปยังผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเกี่ยวกับสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ตามที่นักเรียนประสบปัญหา	42	70	13	1	3
5.2 มีกระบวนการจัดระดับความรุนแรงของปัญหา ระยะเวลา และขั้นตอนการส่งต่อ และติดตามผลนักเรียนอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม	18	30	5.57	2	8
รวมรายด้าน	60	100	18.58		4
เฉลี่ยรวมทั้งสิ้น	323	100	100		

จากตารางที่ 7 พบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.86 (90 รายการความคิดเห็น) โดยในด้านนี้กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุดเกี่ยวกับการที่ผู้บริหารและครูควรศึกษาข้อมูลครอบครัว และปัญหาของนักเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการดูแลและช่วยเหลือตรงกับปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง คิดเป็นร้อยละ 45.9 (51 รายการความคิดเห็น) เมื่อพิจารณาประเด็นในภาพรวมทั้งหมด พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในประเด็นเกี่ยวกับสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมทุก ๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านวิชาการ และด้านนันทนาการ (ซึ่งอยู่ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา) คิดเป็นร้อยละ 17.96 (58 รายการความคิดเห็น)

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการที่จะช่วยส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่องไม่ยุ่งยาก โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จสู่นักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัย ดิศเจริญ [7] ได้ศึกษาพบว่า กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ โดยมีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนชัดเจน มีคุณภาพ มีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ครูที่ปรึกษามีการจัดเตรียมข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน มีพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [8] ว่าครูที่ปรึกษาต้องมีข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียนเป็นพื้นฐานเพื่อประกอบการพิจารณาช่วยเหลือ เช่น ด้านความสามารถ ด้านการเรียนด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือการเกิดได้น้อยที่สุด

ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสะดวกในการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งส่งผลต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหานักเรียนให้มีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหานักเรียน เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้วิเคราะห์พฤติกรรม/คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนจะมีย่อยลงและมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [9] ว่าการจัดกลุ่มนักเรียนตามพฤติกรรมนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหานักเรียนให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น

ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตัวเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติไม่กลายมาเป็นนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ [10] ว่าบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน โดยจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมทักษะความรู้แก่นักเรียนควรสอดคล้องกับความสามารถและความสนใจในสาระความรู้จากทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมจักร นิธิรักษา และคณะ [11] ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การจัดกิจกรรมการส่งเสริมนักเรียน ควรกำหนดเนื้อหากิจกรรมตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยมุ่งให้เด็กได้ศึกษาสืบค้นลงลึกในเรื่องที่นักเรียนมีความสนใจ

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ครูเก็บรักษาข้อมูลของนักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือแก้ไขเป็นความลับ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะครูตระหนักถึงเรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ให้การช่วยเหลือและแก้ไข ไม่นำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความช่วยเหลือให้นักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนและไม่ให้เด็กที่ได้รับความช่วยเหลือเกิดความวิตกกังวล สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต [12] ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักให้ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนอีกทั้งบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมเป็นความลับ

ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างเต็มความสามารถก่อนจะส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาสาเหตุของปัญหาครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เนื่องจากปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนั้นจึงมีการร่วมมือกันของทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างเต็มที่จนเกินขีดความสามารถของสถานศึกษาจึงส่งต่อภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [9] กรณีปัญหาของนักเรียนซับซ้อนเกินกว่าที่จะแก้ไขตนเอง ให้ส่งต่อไปยังครูแนะแนวฝ่ายปกครองหรือผู้มีทักษะความสามารถตรงกับลักษณะปัญหา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในประเด็นเกี่ยวกับสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมทุก ๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านวิชาการ และด้านนันทนาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [13] ที่เสนอให้แก้ปัญหาด้วยการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ในทุก ๆ ด้านตามแนวนโยบายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ สพฐ. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งด้านวิชาการและด้านกีฬา รวมทั้งอาจใช้กิจกรรมลูกเสือเข้ามาช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีปัญหาและสอดแทรกองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาสู่ความเสี่ยงทางเพศและยาเสพติดได้ตามสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เมื่อมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรดำเนินการส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาจากภายนอกสถานศึกษาไปยังผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนทุกคนให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันและควรมีคู่มือให้ครูผู้ดำเนินงานเพื่อศึกษาด้วยตนเอง

1.2 ควรพัฒนาเทคโนโลยีระบบจัดการฐานข้อมูลในการจัดเก็บรวบรวมและติดตามผลการส่งต่อนักเรียนไปดูแลรักษาต่อจากผู้เชี่ยวชาญหรือระบบการดูแลภายนอก และมีแอปพลิเคชัน หรือกลุ่มสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจใช้ไลน์กลุ่ม ในการแจ้งผลการดูแลรักษาให้ผู้ปกครองได้ทราบ มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และร่วมประเมินประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

1.3 โรงเรียนควรมีการจัดกระบวนการจัดระดับความรุนแรงของปัญหา และกำหนดตารางการดูแล และมีระยะเวลาในการติดตามแก้ไขปัญหาการส่งต่อนักเรียนที่ประสบปัญหาไปดูแลรักษาต่อที่มีความชัดเจนในลักษณะแผนการดูแลรายบุคคล หรือรายกลุ่มที่ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ เช่น พฤติกรรมการบริหาร คุณลักษณะของครู เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีอื่น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงหรือข้อมูลในแง่มุมอื่น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.); 2547.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2552.
- [3] สำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย. รายงานสรุปสภาพปัญหาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา. เชียงราย: สำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย; 2563.
- [4] เปมิกา สุขสำราญ. 2564. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.วารสารนวัตกรรมการพัฒนาคิดและปัญญา ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (กันยายน – ธันวาคม 2564): 64 – 77.
- [5] ศตพร เลิศล้ำไตรภพ สาลินี มีเจริญ ละมุล รอดขวัญ และวรรณรี ปานศิริ. 2565. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสินปุน โคกहार พรุเตียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วารสารนวัตกรรมจัดการศึกษาและการวิจัย ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565 : 177-188.
- [6] กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1-ช่วงชั้นที่ 2. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- [7] นงนุช ดิศเจริญ. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วารสารศิลปการจัดการ 2565; 2 : 844 – 862.
- [8] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2559.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.); 2558.
- [10] กระทรวงศึกษาธิการ. นโยบายปีการศึกษา 2557 – 2558 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ; 2557.
- [11] ธรรมจักร นิลรักษา เอื้ออมพร โตภาณุรักษ์กุล และอภิชาติ เสนอนันท์. กลยุทธ์การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2563; 1: 109 – 117.
- [12] กรมสุขภาพจิต. คู่มือครูที่ปรึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : ยูเรนส์อิมเมจกรุ๊ป; 2559.
- [13] อัญชลียา ยอดมัน อานันต์ ทาปทา และชวนคิด มะเสนะ. สภาพ ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไชยโสธร เขต 1. Journal of Ratchathani Innovative Social Sciences: Vol.1 No.3 October-December 2017: 22 – 33.